

heb nooit een kiembakje in m



men zegt, zegt Cor Joppe. Zijn 'Joppezakken' zijn inmiddels de standaard geworden voor wie op groter
oorkiemen. Lange tijd ging dat om een selecte groep overtuigde gebruikers. Maar dankzij betere aarda
re voorjaren en een grotere nadruk op preventie van ziekten, ziet Joppe de vraag sterk toenemen. Ook
zelf maakt een voorzichtige doorstart, na een zware ziekteperiode.



handen gehad"



Cor Joppe: "Eerst zat ik heel erg op het spoor van licht, licht, licht. Maar de wind doet driekwart van het werk."

"Gelukkig nieuwjaar hè, en nog gefeliciteerd met je verjaardag Cor!" Deelnemers van de dagbesteding op zorgboerderij Nollestee in Melissant (ZH), komen één voor één op Cor Joppe af en schudden hem enthousiast de hand. Samen met onder meer zijn vrouw Jolanda heeft Cor jarenlang zijn ziel en zaligheid gestopt in het opbouwen van de Nollestee; een ontmoetingsplek waar mensen met een beperking een zinvolle dagbesteding wordt geboden. "In onze filosofie moet iedereen mee kunnen doen in deze wereld. Dus geen werk om het werk. Dit staat volgende week in de supermarkt", zegt Cor Joppe, wijzend op enkele stellingkarren vol met opgepotte blauwe druifjes. Met plezier en gepaste trots laat Joppe de faciliteiten in en rond de historische boerderij zien. Toch hebben Joppe en zijn vrouw er sinds kort geen directe bemoeienis meer mee. Ze zagen zich genoodzaakt te stoppen, vanwege de ingrijpende ziekte van Cor, die valt onder de noemer Long Covid. Met de energie die hij weer heeft, richt hij zich sinds kort weer op zijn andere tak van sport: het voorkiemsysteem van Joppe-Pregerm BV. "Dat gaat goed. En ik heb er zin in."

De behoefte aan voorkiemen groeit. Uit welke hoek komt de meeste belangstelling?

"Dat varieert. Afgelopen maanden waren dat vooral biologische telers. Eerlijk gezegd dacht ik dat in de bio-hoek de groei er een beetje uit was. Maar door de problemen met phytophthora, en het feit dat ook robuuste rassen nog niet de gewenste bescherming bieden, krijg ik meer aanvragen. Telers willen hun teelten verder vervroegen. Verder zie ik dat afnemers graag langer over Nederlands product willen beschikken. Van meet af aan zijn primeurtelers natuurlijk afnemers van mijn voorkiemsysteem. Maar je merkt dat ook telers met late rassen proberen eerder aan de markt te zijn. Dat zijn vooral telers hier in het Zuidwesten, omdat hier de teelt gemiddeld 7 tot 10 dagen eerder begint dan elders in het land. Verder dwingt het ICM-verhaal (Integrated Crop Management, red.) tot een andere kijk op aanpak van ziekten, met meer preventieve maatregelen. Teelten vervroegen, betekent meer groeidagen in de 'gezonde' meimaand. En het pootgoed blijft in het voorjaar langer gezond, ook als je het poten onverhoopt moet uitstellen. Een paar jaar geleden kon ik merken dat de bekende loofdoodmiddelen van het toneel verdwenen. Als je een gewas vervroegt, dan zal het eerder in het seizoen op een natuurlijke manier afsterven. Het vergemakkelijkt de loofdoding, en het leidt vaak ook tot het eerder weggroten van moederknollen en dus een vroeger oogsttijdstip. En eerlijk gezegd zijn ook simpelweg de betere aardappelprijzen een belangrijke reden voor het aantrekken van de vraag. De voordelen van voorkiemen zijn bij veel telers wel bekend, maar je moet de extra kosten wel kunnen rechtrekenen. Ik zie dat bijvoorbeeld ook duidelijk terug in Zwitserland, waar veel klanten zitten. Meer dan de helft van het areaal wordt daar voorgekiemd. Dat komt mede door het hoge prijsniveau; telers hebben de mogelijkheid om hun teelten aan alle kanten te optimaliseren."



“Ik heb nooit een kiembakje in mijn handen gehad”

Wat kost het Joppesysteem?

“De kosten komen omgerekend op ongeveer 900 euro per ton, als je uitgaat van 1.200 euro per rek. De vraag is dan: hoe snel schrijf je af? De rekken gaan in principe een leven lang mee. De zakken worden in de praktijk na 20 tot 25 jaar vervangen. Wat het je oplevert, is natuurlijk nooit helemaal met een schaar-tje te knippen. Maar iedereen weet dat het voorkomen van ziekten, en op tijd kunnen rooien, belangrijke voordelen zijn.”

Hoe groot is het product? Hoeveel ton wordt er jaarlijks in Joppezakken voorgekiemd?

Lachend: “Ik dacht al dat je dat zou vragen, dus ik heb even zitten rekenen. Mijn schatting is dat het gaat om 20.000 ton wereldwijd, waarvan ongeveer driekwart in Nederland.”

Kun je ons nog eens meenemen naar het prille begin van je uitvinding? Hoe ben je ertoe gekomen?

Joppe loopt naar de boekenkast en haalt enkele plakboeken

tevoorschijn. Op de foto's is onder meer een jonge Cor te zien, toen zelf nog pootgoedteler, in de weer met het lasapparaat. “Het grappige is, ik heb nooit een kiembakje in mijn handen gehad. Wij waren in de jaren '80 pootgoedteler voor de ZPC. Deels bewaarden we in de koeling en deels kiemden we wat provisorisch voor in netzakken, door ze ruim te stapelen met een gat in het midden. Maar dat was eigenlijk weinig waard. Aan de buitenkant kreeg je mooie kiemen en aan de binnenkant allemaal lange witte. Dat verschil zag je in het veld duidelijk terug. Ik wilde dat anders, zeker toen we het ras Van Gogh gingen telen, een van de eerste AM-rassen. Die bracht 10 ton meer op dan een Bintje, maar was wel erg gevoelig voor Y-virus. Vandaar dat ik graag voor de loofdooddatum zoveel mogelijk opbrengst wilde hebben. Ik ben toen aan de slag gegaan met de voorlopers van het huidige frame, met de eerste hangende zakken.” In overleg met zakkenleverancier Kleinschmidt uit Rotterdam verzond hij de voorloper van de huidige voorkiemzakken. Tegenwoordig worden die gemaakt

'AGRIA'S VULLEN ROND DE JAARWISSELING'

Bij de gebroeders Van der Velde in Nieuwe Tonge gingen vlak voor de start van het nieuwe jaar de Agria's in Joppe-zakken. Het gaat om aardappelen bestemd voor de vroege exportmarkt en waarbij dus iedere week eerder kunnen rooien, telt. Ook afgelopen jaar slaagden ze erin op tijd aan de markt te zijn.

“We hebben in maart kunnen poten, toen het even droog was. Veel kans was er niet, maar op onze lichte zavel kun je gauw terecht”, zegt Abram van der Velde. Over het tal waren ze goed te spreken. Niet te veel en niet te weinig knollen; 8-12 stuks. “Eigenlijk ideaal. We maken het gewas begin augustus dood, waarna het twee weken moet afharden. Eind augustus/ begin september kunnen we ze dan veldvast rooien”, vult zijn broer Anton aan. Het voorkiemen is er in eerste instantie op gericht om de poters zo goed mogelijk in de startblokken te zetten, zodat ze direct kunnen weggroeien. Verder heeft vroeg (rond de jaarwisseling) in zakken draaien hun sterke voorkeur. “Als je pootgoed vroeg ontvangt, dan weet je wat je hebt. Bovendien scheelt het steeds meer in prijs. De bewaarvergoeding is opgelopen van 25 naar 45 cent per 100 kilogram per week. Of je dan half maart of in december ontvangt, maakt dan een verschil van 4,50 euro. Dat is alvast de eerste winst.”

Meerdere malen vullen

Bijkomend voordeel van voorkiemen, is dat de poters kort en stevig blijven. Zodra het kan, zetten de broers de rekken buiten, om hun uitgangsmateriaal goed af te laten harden. “In perioden met wisselend winterweer, is dat wel eens lastig. Het kost toch even tijd om alle rekken voorzichtig van binnen naar buiten of weer terug naar binnen te rijden. Maar het resultaat telt. En als er onverhoopt een keer een rotje in een partij zit, dan heeft dat ver-



Abram (l) en Anton van der Velde: “Als je pootgoed vroeg ontvangt, dan weet je wat je hebt.”

der geen gevolgen. Vaak droogt zo'n knol in. Mocht dat niet gebeuren, dan steekt hij hooguit een paar andere knollen aan, want omstorten is niet nodig.” Afgelopen jaar maakten ze maximaal gebruik van de gunstige bewaarcondities, want de latere teelten konden pas in mei de grond in. Een deel van de zakken vulden ze zelfs meerder malen. “We kregen ook poters aangeleverd in bigbags, nog vrij laat in het voorjaar. Die wil je niet lang daarin laten zitten, want dan krijg je geheid broei, met veel risico op rot. Vanuit de bigbags hebben we ze rechtstreeks in de zakken gedaan. Dat ging goed.” Afgelopen winter kochten ze nog tien rekken bij, om ook het ras Allegria te kunnen voorkiemen. Daarmee hebben ze nu genoeg voorkiemcapaciteit voor tweederde van hun areaal.



“Ik heb nooit een kiembakje in mijn handen gehad”



“Je merkt dat ook telers met late rassen proberen eerder aan de markt te zijn.”, bleek volgens Joppe in 2023 ook weer.

bij TradeMax in Veghel, die Kleinschmidt in 1997 overnam. Ze maakten onder andere een regenflap met klittenband. Ook het maken van de rekken kent een hele geschiedenis. Toen collegaboeren zagen hoe goed zijn uitvinding werkte, laste Joppe aanvankelijk zelf nog een aantal exemplaren in elkaar. Hij besteedde dat al gauw uit aan mechanisatiebedrijven in de buurt van zijn klanten. In 1996 nam Wifo Anema zijn uitvinding in serieproductie. “Samen met Wifo heb ik het product verder doorontwikkeld en gestandaardiseerd. Ik versta inmiddels zelfs Fries!”, lacht hij. In 2020 is de samenwerking gestopt, omdat het maken van de rekken niet meer goed paste bij de activiteiten van Wifo. Nu worden ze gemaakt bij VSS Machinebouw in Oudelande.

Wat heb je geleerd over voorkiemen?

“Dat er grote rasverschillen zijn. En aanvankelijk zat ik nog heel erg op het spoor van licht, licht, licht. Dat had ik uit de onderzoeksboekjes. Ik heb veel met lampen gedaan en wit folie gespannen voor reflectie, om vervolgens met ventilatoren de warmte van de lampen weer af te voeren. En nog steeds kan licht belangrijk zijn, zeker in landen met een landklimaat, waar de poters lang binnen staan. Maar in de gemiddelde Nederlandse situatie is een gure plek buiten het allerbelangrijkste. De wind doet driekwart van het werk.”

Zit er nog ontwikkeling in het systeem of is het uitontwikkeld?

“Elke keer als ik zeg dat het is uitontwikkeld, veranderen er toch weer dingen. Maar in de basis is het systeem gelijk. Ik bied inmiddels twee frames aan. Eentje is wat breder, zodat je hem met vanghaken wat makkelijker kunt oppakken en stapelen. Dat kan tot drie hoog. En met de zakdikte ben ik teruggegaan van 14 naar 10 cm. Dit om toch nog meer licht en lucht in het midden van de zak te krijgen. Konden de knollen eerst nog vier breed in de zak liggen, nu is dat ongeveer 3 knollen breed

en wordt in principe iedere knol goed blootgesteld aan de elementen.”

Wanneer kunnen de poters naar buiten?

“In principe nu al. Hoe guurder hoe beter. Al moet je ook de verstandig mee omgaan. Vorst is natuurlijk uit den boze, maar ook bij temperaturen onder de twee graden, kun je ze toch maar beter binnen hebben staan. Ik heb klanten die de zakken gebruiken in combinatie met tochtschuren, waarbij de deuren aan weerskanten open en dicht kunnen. Dat is eigenlijk ideaal voor de eerste maanden dat ze in zakken zitten. Zeker bij wisselende weersomstandigheden. Maar daarna staan ze nergens beter dan buiten op de wind.” ●

Egbert Jonkheer

VOORKIEMEN ALS DRIETRAPSRAKET

Voorkiemen is wat Cor Joppe betreft meer dan een mooie spruit op de knol zetten. Hij onderscheidt drie fasen in de voorbereiding op de nieuwe teelt. Het is de combinatie ervan, waarmee telers volgens hem het maximale uit voorkiemen halen.

Bepalen van de juiste bewaartemperatuur, afgestemd op teeltdoel, ras en fysiologische leeftijd.

De omgang met de topspruit: ben je zuinig op de topspruit (gevoelig ras of de wens voor weinig tal, zoals in de vroege teelt) of ga je de knol eerst plagen door afkiemen of behandeling met ethyleen of Talent, om meer ogen te laten uitlopen? De keuze hangt af van ras en teeltdoel.

Toewerken naar mooie afgeharde kiemen. Vasthouden van je krijgt, door de poters vroegtijdig in kiemzakken zo luchtig licht mogelijk weg te zetten.